

“Чорнобиль” “палає” у пам’яті і снах...”

Минулих вихідних в Україні вшанували скорботну дату – 26 квітня минуло 28 років відтоді, як вибух на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції назавжди змінив долю сотень тисяч людей, що змушені були назавжди залишити свій дім, опинилися у зоні ураження, і тих, що перші взяли на себе радіоактивний удар, ліквідовуючи наслідки найстрашнішої техногенної катастрофи. Чимало людей, які були ліквідаторами аварії на ЧАЕС, нині працюють у підрозділах Львівської залізниці. Серед них – електромеханік інформаційно-обчислювального центру Володимир Рибка, який поділився спогадами про своє пір’яччя перебування у Чорнобилі.

Нині Володимир – старший електромеханік інформаційно-обчислювального центру. Його робота полягає у забезпеченні безперебійного електроживлення “мозкового центру” залізниці. Народився Володимир Рибка у 1958 році у Мостиському районі в селі Крисовичі. По закінченні восьми класів потрапив на навчання до міста Ізюма Харківської області, де у професійно-технічному училищі опановував професію слюсаря-механіка, а практикувався на Ізюмському тепловозоремонтному заводі. Після закінчення навчання Володимир Афанасійович

повернувся до Львова, де певний час працював на 125-му заводі ім. Леніна. Відслуживши у війську, Володимир Рибка влаштувався на роботу у механозбірний відділ, що спеціалізувався на виготовленні нестандартного обладнання, львівського заводу “Кінескоп”. Згодом, опановуючи нові знання, закінчив технікум громадського харчування і прийшов на залізницю – у відділ робітничого постачання. А в 1992 році почав працювати в інформаційно-обчислювальному центрі. Тут спочатку обслуговував систему кондиціонування, яка тоді була спільною для всіх робочих приміщень і залежала від центрального кондиціонера. З еволюцією системи кондиціонування Володимир Рибка трансформував і свою професію – в енергетику перейти було нескладно, адже це споріднені напрямки роботи.

Чорнобильська аварія увірвалася в життя Володимира Рибки 26 травня 1986 року разом із повісткою з військомату. А вже 5 червня Володимир Афанасійович прибув до Прип’яті. В армії він спеціалізувався на будівництві стратегічних ракетних точок, прокладанні кабелів зв’язку. А в Чорнобилі Володимира Рибку

призначили заступником командира роти. Загалом у частині було 4 роти по 120 осіб, і таких частин тоді у Чорнобиль приїхало багато. Солдати будували вахтове селище для інженерів станції, які 15 днів чергували, а наступні 15 знаходилися вдома. Перші місяці після аварії інженери жили на кораблях, які стояли на пристані біля села Страхолиця.

Це селище будували за 30 кілометрів від самого Чорнобиля. Володимир Рибка згадує, що хоча територія була теоретично поза зоною ураження, але фактично за кілька десятків метрів від наметів, у яких жили військові, ця зона і починалася. Коли їхали в Чорнобиль, ніхто нічого про масштаби аварії не знав, і справжня паніка у солдат почалася вранці після приїзду. Спали вони фактично у полі і прокинулися від шуму гелікоптерів над головами, які доставляли людей у масках із дозиметрами в руках. Звісно, згодом військові освоїлися і звикли, проте, окрім страху, непокоїло людей і здоров’я. Грунт був заражений, щодня дозиметром вимірювали і записували радіаційний фон. Техніка піднімала хмари пилу, а разом із нею – радіацію.

Володимир Афанасійович розповідає, що за місяць після перебування у Чорнобилі почало дуже сильно напухати горло, відчувалася сухість шкіри, а повітря, здавалося, наповнене перцем. Такі ж проблеми виникали і в солдатів. Медбрат і два його помічники, які обслуговували цілу частину, із цим нічого не могли вдіяти – фактично медиків у Чорнобилі було тоді небагато, та й від них у цій ситуації

вже мало що залежало.

Шістнадцять людей з роти Володимира Рибки працювали у самій зоні ураження. Час від часу їздив туди і сам Володимир Афанасійович. Згадує, як після повернення зі зони доводилося митися у душі 15 разів, аби змити радіацію, а відчуття сухості шкіри все одно не зникало. У перші місяці роботи ні в кого не було накопичувачів радіації. Ті, хто їздили в зону, отримали їх аж через три місяці після катастрофи. Накопичувачі радіації сумували радіаційний фон і його кількість в організмі людини. Проте тоді на дози радіації, які отримували солдати, мало звертали увагу – в армії накази не звикли обговорювати. А нині нікого з цих 16 солдат вже нема серед живих... Через 28 років після катастрофи чорнобильці з роти Володимира Рибки вже не зустрічаються, як у перші 5-10 років, бо щоразу на такі зустрічі приходило все менше людей.

Крім радіації, підірвали

здоров’я й умови життя – майже всі 186 днів, які Володимир Рибка перебував у Чорнобилі, солдати жили у наметах, де восени під час заморозків було дуже холодно. Провізію привозили “чисту”, але солдати, яким до осені вже встигла набриднути “казенна” каша, не втримувалися від бажання зірвати з дерева червонобоке яблуко... зі смаком перцю.

Після повернення з Чорнобиля проблеми зі здоров’ям далися взнаки – на гостру їжу болісно реагували слизові оболонки кишечника і горла, лікарняний доводилося брати кілька разів на рік. Трохи допомогло Володимир Рибці те, що фактично “жив на молоці”, яке нейтралізувало дію радіації. Проте Чорнобиль нагадує Володимир Рибці про себе не лише фізичним станом – часто сняться сни, ніби він у лісі, у тумані, і щось неймовірно стискає груди, не дає ходити й говорити. І уві сні він розуміє, що це – радіація.

Лілія БАРАНИЧ

28 років тому в ніч на 26 квітня 1986 року на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції сталися вибухи, що призвели до найбільшої в історії світової атомної енергетики аварії.

Великі території виявилися забруднені радіоактивними опадами, із яких найбільш небезпечними для людини у ранній період був йод-131 (період напіврозпаду 8 діб), а у віддалений – радіонукліди цезію-137 та цезію-134 (періоди напіврозпаду 30 років і 2,4 року відповідно).

Унаслідок аварії радіоактивного забруднення цезієм-137 зазнали території 17 країн Європи загальною площею 207,5 тис. квадратних кілометрів, із них близько 60 тис. квадратних кілометрів території знаходиться за межами колишнього СРСР. Забруднення зазнали території Австрії, Німеччини, Італії, Великобританії, Швеції, Фінляндії, Норвегії та інших країн Західної Європи.

Істотно забрудненими цезієм-137 були території України, Білорусі, європейської частини Росії.

Аварія на ЧАЕС так чи інакше торкнулася життя мільйонів людей. До групи ризику потрапили персонал ЧАЕС, учасники ліквідації наслідків аварії, евакуйовані і населення уражених територій. Майже 8,4 млн осіб в Україні, Білорусі та Росії зазнали впливу радіації, сотні тисяч із них були евакуйовані зі забруднених територій.

Безпосередньо після аварії гострому радіаційному впливу піддалося приблизно 600 осіб персоналу станції та пожежників. Із них 237 особам був поставлений первинний діагноз “гостра променева хвороба” (ГПХ),

надалі цей діагноз був підтверджений у 134 осіб.

28 осіб померли від ГПХ у перші місяці після аварії. Ще три людини загинули в момент вибуху на четвертому енергоблоці.

Після аварії до робіт із ліквідації її наслідків було залучено 600 тис. громадян СРСР. Вони безпосередньо брали участь у створенні укриття над зруйнованим четвертим блоком, дезактивації майданчика ЧАЕС та інших блоків, у роботах в чорнобильській зоні відчуження та тимчасового відселення, у будівництві міста Славутич тощо.

Унаслідок дуже високого радіоактивного фону після аварії робота атомної станції була зупинена. Після проведення робіт із дезактивації забрудненої території і споруди об’єкта укриття 1 жовтня 1986 року було запущено перший енергоблок ЧАЕС, 5 листопада – другий, а 4 грудня 1987 року – третій енергоблок станції.

Чорнобильська АЕС відповідно до домовленостей, викладених у Меморандумі про взаєморозуміння між урядами країн “великої сімки”, комісією Європейського співтовариства та урядом України від 25 грудня 1995 року, остаточно зупинила свої енергоблоки 15 грудня 2000 року.

Наразі на Чорнобильській АЕС завершується етап зльнення блоків від ядерного палива, а також триває підготовка до перетворення об’єкта укриття на екологічно безпечну систему. Для цього над четвертим енергоблоком споруджується новий безпечний конфайнмент (захисна споруда), покликаний замінити об’єкт укриття.

Чорнобильська АЕС буде повністю знята з експлуатації до 2065 року.